

Το Πολιτικό Σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ενότητα 10^η : Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής
Ένωσης

Γεώργιος Ανδρέου

Τμήμα Πολιτικών Επιστημών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πριν τη συνθήκη της Λισσαβόνας Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων(Δ.Ε.Κ) ή Ευρωπαϊκό Δικαστήριο

Περιεχόμενα ενότητας

1. Διαίρεση δικαστηρίων στην Ελλάδα
2. Δομή των δικαστηρίων στην Ένωση
3. Χαρακτηριστικά του Δικαστηρίου της Ε.Ε
4. Σύνθεση Δικαστηρίου
5. Μορφές συνεδριάσεων
6. Ο ρόλος των γενικών εισαγγελέων
7. Αρμοδιότητες- προδικαστικό ερώτημα
8. Αρμοδιότητες- προσφυγές
9. Ο ρόλος του Δικαστηρίου

Σκοποί ενότητας

- Να κατανοηθεί ο θεσμικός ρόλος και η αποστολή του δικαστικού συστήματος της Ένωσης.
- Να περιγραφεί η σύνθεση του Δικαστηρίου και οι μέθοδοι εργασίας του.
- Να προσδιοριστούν οι αρμοδιότητες του Δικαστηρίου και να αναλυθούν οι διαδικασίες με βάση τις οποίες ασκούνται αυτές οι αρμοδιότητες.

Να το διακρίνουμε από

- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Στρασβούργο) - Όργανο του Συμβουλίου της Ευρώπης
- Διεθνές Δικαστήριο (Χάγη) – Όργανο του ΟΗΕ
- Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (Χάγη) – Όργανο του ΟΗΕ

Η διαίρεση των δικαστηρίων στην Ελλάδα

- Υπάρχουν 3 κλάδοι της δικαιοσύνης
 - Αστική δικαιοσύνη (διαφορές ανάμεσα σε ιδιώτες)
 - Ποινική δικαιοσύνη (παράβαση νόμων δημόσιας τάξης)
 - Διοικητική δικαιοσύνη (διαφορές ανάμεσα στη Διοίκηση – Πολιτεία και διοικούμενους)

Η δομή των δικαστηρίων στην Ένωση (1/2)

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν διαθέτει ούτε αστικό ούτε ποινικό δικαστικό σύστημα γιατί δεν διαθέτει ιδιαίτερους αστικούς και ποινικούς κώδικες (με την εξαίρεση των εργατικών διαφορών μεταξύ υπαλλήλων της ΕΕ και ΕΕ).
- Ο μόνος τομέας δικαστικής αρμοδιότητας στην ΕΕ έχει να κάνει με τις διάφορες αρμοδιότητες διοικητικής φύσεως που προκύπτουν από τις νομικές πράξεις της Ένωσης και τις υποχρεώσεις των κρατών μελών.

Η δομή των δικαστηρίων στην Ένωση (2/2)

- Για το λόγο αυτό → το Δικαστήριο της ΕΕ μόνο διοικητικές πράξεις ή παραλείψεις κρίνει και όχι ποινικά κολάσιμες πράξεις.
- Επίσης μπορεί να επιβάλλει χρηματικές ποινές (κυρώσεις).
- Η ΕΕ επαφίεται στα κράτη μέλη για τη διερεύνηση ποινικών ευθυνών ακόμα και σε περιπτώσεις παραβίασης κοινοτικών κανόνων.

Χαρακτηριστικά

- Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνιστά το **κοινοτικό δικαιοδοτικό όργανο**.
- Αποτελείται από επιμέρους δικαιοδοτικά όργανα: το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο (πριν τη Λισσαβόνα Πρωτοδικείο) και ειδικευμένα δικαστήρια.
- Το Δικαστήριο εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των Συνθηκών.
- Κύρια αποστολή του είναι:
 - ο έλεγχος της νομιμότητας των κοινοτικών πράξεων.
 - η διασφάλιση ενιαίας ερμηνείας και εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου.

Σύνθεση

- 28 δικαστές (1 ανά κράτος μέλος) και 9 γενικούς εισαγγελείς.
- Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για εξαετή ανανεώσιμη θητεία.
- Επιλέγονται μεταξύ νομικών που παρέχουν πλήρη εγγύηση ανεξαρτησίας και συγκεντρώνουν στις χώρες τους τις αναγκαίες προϋποθέσεις για διορισμό στα ανώτατα δικαστικά αξιώματα ή είναι νομικοί αναγνωρισμένου κύρους (➡ όχι αναγκαστικά δικαστές).
- Οι δικαστές του Δικαστηρίου εκλέγουν μεταξύ τους τον πρόεδρο του Δικαστηρίου για τριετή ανανεώσιμη θητεία.

Μορφές συνεδριάσεων

- Το Δικαστήριο μπορεί να συνεδριάζει:
 - σε ολομέλεια (σε ειδικές περιπτώσεις όταν καλείται να παύσει τον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή ή να απαλλάξει από τα καθήκοντά του ένα μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής λόγω παραβάσεως των υποχρεώσεών του) και όταν το Δικαστήριο εκτιμά ότι η υπόθεση είναι εξαιρετικής σημασίας.
 - ως τμήμα μείζονος συνθέσεως (με 13 δικαστές – όταν το ζητήσει κράτος μέλος ή όργανο που είναι διάδικος, καθώς και όταν η υπόθεση είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη ή σημαντική).
 - κατά πενταμελή ή τριμελή τμήματα.

Ο ρόλος των γενικών εισαγγελέων

- Οι γενικοί εισαγγελείς επικουρούν το Δικαστήριο. Έργο τους είναι να διατυπώνουν με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία μια νομική γνώμη, που αποκαλείται «προτάσεις», στις υποθέσεις που τους ανατίθενται.

Αρμοδιότητες – προδικαστικό ερώτημα

- **Στόχος:** η ενιαία εφαρμογή των κοινοτικών αποφάσεων
- **Ποιος το θέτει:** κάθε εθνικό δικαστήριο στα κράτη μέλη – αλλά και κάθε διάδικος που έχει έννομο συμφέρον. Το δικαστήριο μπορεί, και ενίοτε οφείλει, να απευθυνθεί στο Δικαστήριο και να ζητήσει να διευκρινίσει ένα ζήτημα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, για να κρίνει, π.χ. κατά πόσον η εθνική νομοθεσία είναι σύμφωνη με το δίκαιο αυτό.
- **Αποτέλεσμα:** το Δικαστήριο απαντά εκδίδοντας όχι απλή γνωμοδότηση αλλά απόφαση ή αιτιολογημένη διάταξη. Το ενδιαφερόμενο εθνικό δικαστήριο δεσμεύεται από τη δοθείσα ερμηνεία όταν κρίνει την υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιον του. Η απόφαση του Δικαστηρίου δεσμεύει κατά τον ίδιο τρόπο και τα άλλα εθνικά δικαστήρια στα οποία υποβάλλεται παρόμοιο ζήτημα.

Αρμοδιότητες – οι προσφυγές (1/3)

Η προσφυγή για παράβαση κατά κράτους μέλους

- Το Δικαστήριο ελέγχει την εκ μέρους των κρατών μελών τήρηση των υποχρεώσεων τις οποίες υπέχουν από το κοινοτικό δίκαιο.
- Την προσφυγή αυτή μπορεί να ασκήσει είτε η Επιτροπή (συνήθως) είτε άλλο κράτος μέλος.
- Προηγείται προκαταρκτική διαδικασία την οποία κινεί η Επιτροπή και στο πλαίσιο της οποίας παρέχεται στο κράτος μέλος η δυνατότητα να απαντήσει στις αιτιάσεις που διατυπώνονται εναντίον του.
- Αν το Δικαστήριο αναγνωρίσει την παράβαση, το κράτος υποχρεούται να θέσει αμέσως τέρμα στην παράβαση αυτή.
- Εάν κατόπιν νέας προσφυγής της Επιτροπής, το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν συμμορφώθηκε με την απόφασή του, μπορεί να του επιβάλει την καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού ή χρηματικής ποινής.

Αρμοδιότητες – οι προσφυγές (2/3)

Η προσφυγή για ακύρωση

- Με την προσφυγή αυτή, ο προσφεύγων (κοινοτικό όργανο ή όποιος θίγεται) ζητεί την ακύρωση μιας πράξης ενός κοινοτικού οργάνου (κανονισμού, οδηγίας, απόφασης).
- Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εκδικάζει τις προσφυγές ακύρωσης που ασκούνται από κράτος μέλος κατά του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και/ή του Συμβουλίου ή από ένα κοινοτικό όργανο κατ' άλλου.
- Όλες οι λοιπές προσφυγές αυτού του είδους, ιδίως δε οι προσφυγές που ασκούνται από ιδιώτες, εκδικάζονται σε πρώτο βαθμό από το Γενικό Δικαστήριο.

Αρμοδιότητες – οι προσφυγές (3/3)

Η προσφυγή για παράλειψη

- Η προσφυγή αυτή παρέχει τη δυνατότητα ελέγχου της νομιμότητας της αδράνειας των κοινοτικών οργάνων.
- Μπορεί να ασκηθεί μόνον αφού το όργανο έχει κληθεί να ενεργήσει.
- Αν διαπιστωθεί ότι η παράλειψη είναι παράνομη, το ενδιαφερόμενο όργανο οφείλει να θέσει τέρμα στην παράλειψη λαμβάνοντας τα ενδεικνυόμενα μέτρα.
- Η αρμοδιότητα εκδίκασης των προσφυγών για παράλειψη έχει κατανεμηθεί μεταξύ του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου σύμφωνα με τα ίδια κριτήρια που ισχύουν και για την προσφυγή ακύρωσης.

Αρμοδιότητες- άλλες προσφυγές

Η αίτηση αναίρεσης (μόνο σε νομικά ζητήματα) κατά των αποφάσεων και διατάξεων που εκδίδει το Γενικό Δικαστήριο.

Η επανεξέταση (των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου).

Ο ρόλος του Δικαστηρίου (1/2)

- Νομολογιακή διατύπωση θεμελιωδών αρχών.
- Αρχή του αμέσου αποτελέσματος του κοινοτικού δικαίου εντός των κρατών μελών (οι ευρωπαίοι πολίτες δύνανται να επικαλούνται άμεσα τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων - απόφαση Van Gend & Loos του 1963).
- Αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου επί της εσωτερικής νομοθεσίας (1964- απόφαση Costa).
- Αρχή της ευθύνης των κρατών μελών έναντι των ιδιωτών για τις ζημίες που τους προκαλούν οι εκ μέρους των κρατών μελών παραβιάσεις του κοινοτικού δικαίου (1991 - απόφαση Francovich).

Ο ρόλος του Δικαστηρίου (2/2)

- Ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων (απόφαση Cassis de Dijon -1979).
- Ισότητα αμοιβών γυναικών και ανδρών εργαζομένων για την αυτή εργασία έχει άμεσο αποτέλεσμα (1976 – απόφαση Defrenne).

Βιβλιογραφία

- Μαραβέγιας, Ν. και Μ. Τσινισιζέλης (επιμ.) (2007), *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση. Οργάνωση και Προοπτικές*, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.
- Πλιάκος, Α. (2006), *Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τόμος 1, περί θεσμών*, Αθήνα: Εκδόσεις Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Bache, I., S. George and S. Bulmer (2011), *Politics in the European Union (Third Edition)*, New York: Oxford University Press
- Hix, S. (2009), *Το πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Nugent. N. (2012), *Πολιτική και διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Αθήνα: Εκδόσεις Σαββάλας.
- Peterson. J. and Shackleton . M. (eds.) (2002), *The Institutions of the European Union*, London: Oxford University Press.
- Wallace, H., M. Pollack, and A.Young (eds.).(2010), *Policy Making in the European Union (Sixth Edition)* , London: Oxford University Press.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Γεώργιος Ανδρέου, Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Πριν τη Συνθήκη της Λισσαβώνας Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Δ.Ε.Κ) ή Ευρωπαϊκό Δικαστήριο». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS397/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Ραμματά
Θεσσαλονίκη, χειμερινό εξάμηνο 2014-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

